

UKA 2022/128

12/10-2022

Anna Wangenheim

Kalaallit Nunaanni meeqqat pillugit inatsisip Kalaallit Nunaannut atuutilersinnissaanut peqqussutissatut missingiummut aamma meeqqat pilorsorneqarnerat il. il. pillugu inatsisip Kalaallit Nunaannut atuutilersinnissaanut peqqussutissatut missingiummut Namminersorlutik Oqartussat akuersinissaat pillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.

(Meeqqanut, Inuuusuttunut, Ilaqtariinnut Peqqissutsimullu Naalakkersuisoq)

(Siullermeerneqarnera)

Demokraatit Naalakkersuisut uuma aalajangersagassatut missingiutip Kalaallit Nunaanni atuutilernissaanut tunngasoq saqqummiimassuk qujassutigaat. Tassani pineqarpoq danskit inatsisaat, Kalaallit Nunaanni atulersinneqartussatut kissaatigineqartoq. Taamaattumik oqartoqarsinnaangnilaq Naalakkersuisut namminneq, suliniuteqarnermikkut meeqqat pilorsorneqarnerat pillugu inatsimmik nutarterinissamik kissaateqartut. Naalakkersuisulliuna Folketinngimi aalajangerneqarsimasut isumaqatigiinnarsimagaat.

Isumaqpugut, siunnersuut Demokraatit Naalagaaffeqatigiinnermi assigiissumik periarfissaqarnissamik kissaataanut ataqtigiliuinnartuusoq, unalu ersarissumik assersuutissaalluinnarpoq.

Iluarisimaarluuinnarparput, angajoqqaat suaqaqtigii maanna meeqqanut inatsisitigut akisussaaqtigiiinnissaat qulakkeerneqarmat, uani anaanaaqataasutut nalunaarsorneqarsinnaalerlutik. Peqqussummi pingarnerit ukuupput: Anaanaaqataaneq, ataataaneq, meeqqanut akilersuutit, meeqqat pilorsorneqarnerat meeqqallu kingornussisussaatitaanermikkut inisisimanerat. Eqqartuussisarnermut inatsisip tulluussarneranik tamanna kinguneqassaaq, Inatsisartuni akuerineqassagaluarpat soorlu inatsisit allat tulluussarneqartartut Inatsisartut katersuunnerminni siuliini taamaattoqartartoq.

Meeqqat pillugit aaqqissusseqqiinerup uuma imarisai, oqallisigisinnaavagut. Ilumut meeqqat pillugit annertuumik aaqqissusseqqinnerua? Ingasattajaarnerulaarpoq innuttaasut oqaluttuitissallugit, nunatsinni meeqqanut aaqqissuuseqqiisoqalersoq. Imarisaa misisorluareerlugu takusinnaavarput angajoqqaajunerup nalunaarsorneqarneranik allannguinerinnartut isikkoqartoq. Taamatullu, suliaq politiinit naalagaaffiup susasaqarfiinut ilagiinnullu ingerlateqqinnejartoq. Soorunami neriuprugut politiinut eqqartuussiveqarfinnullu iluaqutaajumaartoq, taamaalilluni nukiit killeqareersut sorianut allanut pingaarutilinnut, atorneqarsinnaanngorlugit. Aappaattut, angajoqqaanngorlaat pisariinnerusumik angajoqqaanngorsimanermut nalunaarsorneqarsinnaanngorlutik.

Taamatut oqareerlunga oqaasertalinngitsoorusunngilara politikkikkut sammivia aaqqissusseqqiinerit pisariaqartut eqqarsaatigalugit.

Naalakkersuisut siunnersumminni nassuiarpaat, siunnersuut sivisuumik kissaatigineqarsimasoq, taamaattumillu iluarisimaarlugu suliap massuma akuersissutiginissaa, Folketinngimit akuerineqareersoq Nunatsinni atuutsinneqalissasoq. Naalakkersuisut siulittaasuata ammaanersiorluni oqalugiarnermini, kinguneranilu tusagassiutinik oqaloqateqarnerani, paasisorilluinnararpa, Kalaallit Nunaanni meeqqat

pillugit annertuumik nutartikkamillu aaqqiissusseqqisoqalersoq. Una siunnersuut atuarakku, paasiinnarpala danskit inatsisaat pineqaannartoq kissaatigineqarlunilu, Inatsisartut suliarissagaat inatsisip allanngortinnissaa angajoqqaajussutsimut tunngasoq kalaallinut atuutilersinneqartussanngorluni, danskit assigalugit. Paaserpiangnilarali, Naalakkersuisut meeqqanut akilersuutinut tunngasunut iliuusererutaaat takorluugaallu suunersut. Nalungilara, Inuit Ataqatigiinninngaanniit ilaasortap ataatsip Kalaallit Nunaanni meeqqat piitsut pillugit oqallitsikkusukkaatigut. Aalajangigassatut siunnersuutaanngitsoq, apeqquteqaalli tunngavigalugu oqallisssiatut. Paaserusulerparalu, Naalakkersuisut siumoortumik partii aallaavigalugu sulinersut meqqanut akilersuutit qaffanneqaratarnissaat pillugit? Ilisimavarput innuttaasut meeqqanut akiliutinut milliardip affaanik akiligassaqartut- Taamaammat tusarusuppara Naalakkersuisut, innuttaasut pisortanut akiligassaasa siunissami qanoq akilersornissaat eqqarsaersuutigineraat – aamma meeqqanut akilersuutit qaffannialersaernerannut sanilliullugu. Taamaaliorneq pinngitsoorani arlalinnut aqtassaanngitsumik akiitoqalernermik kinguneqassaaq, angajoqqaat akiliisinnaassusaat eqqarsaatiginagu meeqqap pilorsorneqarneranut aningaasartuutasut pingarnerutinnejassappata, naggataatigut pisortanut akiitoqarnerulernermik kinguneqartussat. Mianersuutigeqqissaartariaqarparput, meeqqat taakkoqqissaat inersimasunngorunik, akiligassaq kingornussinnaammassuk, politikkikkut uagut inersimasutut pissusilfersornissarput sapersimagatsigu meerartagullu inuiaqatigiinnut akiitoqalernissaat akilersinnaanngisaminnik illersorsinnaasimanagu.

Taamatuttaq Naalakkersuisut tungaanniit oqaasinngorlugu kissaatigineqarpoq nukittuffigut sanngiiffitsinnit annertunerusumik ukkatarineqassasut. Tamanna kusanaqaaq, inuttut tarnikkut pitsasumik isiginnittariaaseq atorusunneqarmat. Tassungali ilutigalugu erseqqissartariaqarpara, pisortat inatsisit aallaavigalugit inuiaqatigiinni isumagisassanik isiginnitsuusaarinninniarnerertut isigigakku. Annilaangassutigaara, Naalakkersuisut namminneerlutik nukittuffinnik ukkatarinninniarnerminni aaqqissuussaanikkut ajornartorsiutigut soorlu assersuutigalugu meeqqatsinnik, inuusuttatsinnik, innarluutilinnillu ataasiakkaatut aaqqissuussaanikkullu atornerluineq sumiginnaanerlu, aanngajaarniutinik atornerluineq, angerlarsimaffeqanngitsut, ilinniarluarsimanngitsullu il.il. pingaanngittutut inissismatilersinnaammatigit, Taamaattumik apeqquaalluinnarpoq, aaqqissuulluakkamik inatsisitigullu tunngaveqartumik pinaveersaartitsinissarput.

Taamaattumik ajornannngippallaqaqaq Naalakkersuisut inuiaqatigiinni "ajunngitsut pitsaaqtillu" ukkatarineqarnissaannik kissaateqaannaraluarpata taamaaliornikkullu inuiaqatigiit nukittussuterpassui isiginnitsuusaarlugit. Demokratii innarlissavarput inuiaqatigiinni assiginngissutsit tamaasa oqaasinngortinngikkutsigit. Inuiaqatigiit nukittuu ilisarnaatigaat, qanoq inuit aaqqissuussaanitta kinguneranik isumaginninnikkut atugarliortut iliuuseqarfigineqarnerannik – taamaattumillu akisussaafferujussuarmik tigummiarpugut Naalakkersuisuugutta Inatsisartuuguttaluuunnit sinaakkusersuissalluta aaqqissusseqqiiissallatalu, siunissami inuit ataasiakkaat nukitornerannik kinguneqartussanik. Isumaqqanngilanga, imatut siunnersuuteqarnerinnakkut naammattoq, siunnersuut allanngortiterinerinnaammat naak anaanaaqataalernermut isiginnittariaaseq pitsaagaluartoq angajoqqaallu pisinnaatitaaffi nukitorsarneqarlutik.

Piitsuunerup qaangernissaanut aqqt inuiaqatigiittullu pigissaarnerulerneq ilinniartitaanikkut aammalu akisussaassuseqartumik angajoqqaat suleqatigiinnerannik pissaaq. Tamanna atuartunngunnginnermi

aallartereertassaaq pingartumik meeqqat atuarfiini. Aaqqissusseqqiinerit eqqartorneqarnissaat pisariaqartoq kinguarsaqqissinnaanngilarput, soorli Aningaasaqarnermut isumalioqatigiisitap aamma, ukiut tamaasa, ersarissartaraat. Taamaattumik pissusissamisoorpoq apeqqutigissallugu, qanoq Naalakkersuisut angajoqqaatut akisussaanermut inatsit tamaat aaqqiissusseqqiinissamik takorloorneraat, politikkikkummi kissaataammat inuiaqatigiit pisuunerulissasut, inuttut ataasiakkaanut isumaginninnikkullu.

Taamatut oqaaseqarluta siunnersuut ataatsimiitaliamut attuumassuteqartumut ingerlateqqinnejarnissaat innersuupparput siornatigut, eqqartuussisarnermut inatsisip paragraffiisa allanngortinnissaannut akuersissutigineqareersimasuni siunertat ataqtigisiikkumallugit.